

N:o 165.

*Af herr G. F. Östberg, om antagande af ändrade bestämmelser
angående väghållningsbesväret på landet.*

Det synes mig, som om man vid sträfvandet att undanrödja nu befintliga brister vid fördelningen af väghållningsbördan å landet gått längre än som varit nödvändigt för att vinna rättelse af de mest i ögonen fallande missförhållandena. Det är enligt min uppfattning icke af så stor vikt, som man velat påstå, att förhållandet mellan de särskilda beskattningsföremålen bidrag till vägunderhållet ordnas på ett fullkomligt systematiskt sätt, helst en fullt riktig fördelning aldrig blir möjlig att åstadkomma, men det är deremot synnerligen viktigt att tillse, att skattskyldigheten kan uträknas och fullgöras utan en allt för invecklad apparat. Jag har därför trott det vara lämpligt att till pröfning framlägga ett förslag, som vore enkelt och lätt genomförbart, men på samma gång borde tillfredsställa de flestes billiga anspråk.

Den väsentligaste bristen i nuvarande väglagstiftning består deruti, att vägunderhållet fördelas efter mantal. Denna brist kan afhjelpas derigenom, att all jordbruksfastighet ålägges att deltaga uti ifrågavarande besvär, och att vid blifvande vägdeltningar fördelningen sker efter taxeringsvärdet. En sådan förändring kräfver icke någon ny metod för vägdeltningförrättningar eller någon vidlyftigare lagstiftning.

Den andra viktiga anledningen till missnöje har varit den omständigheten, att jordbruket ensamt måst bära tungan af väghållningen, under det att annan industri, som lika mycket begagnat vägarne, varit alldeles fri derifrån. Det måste anses fullt berättigadt att af dessa beskattningsföremål kräfva deltagande i väghållningsbesväret, men det är angeläget att dervid

ej blott på lämpligt sätt begränsa detta deltagande, utan äfven utkräfva detsamma på ett så enkelt sätt som möjligt. Jag anser därför, att man borde bestämma de nya beskattningsföremålen ungefär så, som Kongl. Maj:ts proposition till 1889 års Riksdag angifver, och att bidragen fixerades för annan fastighet till två gånger bevillningen till staten och för inkomst till lika belopp som bevillningen till staten enligt nu bestämda grunder. (Enligt vägkomiténs förslag beräknades bidragen komma att efter dess fullständiga genomförande utgöra i medeltal för hela landet respektive 3,88 proc. och 2,08 proc. af bevillningen). Genom en sådan bestämmelse skulle visserligen de nya beskattningsföremålen bidrag icke blifva större eller mindre, i den mån vägunderhållet inom distriktet vore dyrare eller billigare, men man skulle kunna vinna, dels att lindringen för de gamla beskattningsföremålen blefve jemnare fördelad, dels ock att de nya beskattningsföremålen blefve lika beskattade i alla delar af landet, under det att enligt de förut pröfvade förslagen den nya bördan komme att tynga mycket olika på olika ställen.

Jag tror ingalunda, att genom nu framställda förslag en definitiv lösning af vägfrågan kan åstadkommas. Denna ligger antagligen i hela väghållningsbesvärets öfverflyttande på staten och kommunen, men tiden är icke mogen för en sådan reform. Hvarje väglag, som nu kan fastställas, är enligt min tro endast en öfvergångslag, och då anser jag fördelaktigast att låta de nya bestämmelser, som nu böra göras, inskränka sig till att på enklaste och billigaste sätt afhjelpa de mest känbara missförhållandena.

Med stöd af ofvan uttalade uppfattning har jag uppsatt nedanstående förslag under den förutsättning, att en väglag lämpligast endast bör meddela de allmännaste bestämmelserna, med frihet för Kongl. Maj:t att lemna närmare föreskrifter. Skulle mitt förslag vinna något afseende, torde det af vederbörande utskott noggrannare formuleras.

Jag hemställer alltså,

att Riksdagen måtte för sin del besluta följande bestämmelser angående väghållningsbesväret på landet:

Då ny vägdelening sker, skola de inom väghållningsdistriktet befintliga allmänna vägar till underhåll indelas på all i mantal satt jord, med undantag af äldre lotshemman, så länge de äro underkastade lotsningsskyldighet, äfvensom all annan jordbruksfastighet af minst 1,000 kronors taxeringsvärde, hvartill äfven hänföras staten eller menigheter tillhörande allmänningssskogar. Fördelningen emellan de väghållningsskyldige skall ske på grund af

fastigheternas medeltaxeringsvärde under de sista tio åren, innan vägdelningsförrättningen tager sin början. Önskar egare af afsides belägen fastighet blifva befriad från vägunderhåll emot skyldighet att i stället erlægga penningar att fördelas på öfrige väghållningsskyldige inom distriktet, eger Konungens befallningshafvande efter desses hörande att derom bestämma äfvensom fastställa afgiften. Vid vägdelning kunna undantagas vägar, broar eller färjor, för att underhållas genom medel, som inflyta genom vägskatt, eller särskildt uttaxeras af de väghållningsskyldige.

Vägskatt i penningar skall erläggas för all annan fastighet än jordbruksfastighet, hvars taxeringsvärde uppgår till minst 1,000 kronor, för frälseränta för dess efter fem procent beräknade kapitalvärde samt för inkomst af bergsbruk, kalk- och stenbrott jemte dertill hörande verk, inrättningar och näringar, qvarnar, sågverk, fabriker och andra dylika för varors tillverkning eller förädling anlagda inrättningar, der inkomsten uppgår till minst 1,200 kronor och bevillning därför till staten erlægges. Denna vägskatt utgår för fastighet och frälseränta med 10 öre för hvarje 100 kronors taxeringsvärde och för inkomst med en procent af inkomstens uppskattningsbelopp. Vägskatten uppbäres länsvis och fördelas på de särskilda väghållningsdistrikten efter längden af de inom de särskilda distrikten befintliga allmänna vägar. De medel, som sålunda tillfalla distrikten, skola förvaltas af genom sockneombud utsedda styrelser i enlighet med af Konungens befallningshafvande fastställda reglementen och under Konungens befallningshafvandes kontroll samt användas för underhåll af vid vägdelning undantagna vägar, broar och färjor, underhåll af nyanlagd väg, anbringande och underhåll af vägvisare, ny vägdelning, förvaltningskostnad, bekostande af eller bidrag till vinterväghållningen samt, i mån af tillgång och för så vidt statsmedel ej dertill erhållas, anläggning af ny väg eller förbättring af gammal väg.

Ny vägdelning skall ske, då antingen de vägunderhållningsskyldiges flertal vid sammanträde inför häradsrätten förklara sig sådant önska eller Konungens befallningshafvande anser ny vägdelning på grund af betydligare

ojemnhet i väghållningsskyldighetens fördelning behöflig, och eger Konungens befallningshafvande att förordna förrättningsman, hvaremot de väghållningsskyldige ega att inför häradsrätten utse gode män att vid förrättningen biträda.

Stockholm den 27 januari 1890.

G. F. Östberg.

N:o 166.

Af herr O. W. Redelius, om beviljande af ett statsanslag å 20,000 kronor till understöd åt enskilda läroverk.

Oaktadt flera förändringar under de senaste tiotalen blifvit gjorda på de allmänna läroverkens område, tyckes dock en ganska allmän missbelåtenhet fortfarande råda med deras närvarande beskaffenhet, hvaraf synes framgå, att man icke genom de införda förändringarna vunnit hvad man åsyftat. Härigenom har också allt mera den öfvertygelsen stadgat sig, att frågan om huru läroverken skola kunna organiseras så, att de motsvara de anspråk, hvilka den på alla områden stigande bildningen ställer på undervisningen, icke låter lösa sig blott efter uppgjorda teorier, utan endast på erfarenhetens väg kan erhålla en tillfredsställande lösning.

För att vinna denna erfarenhet äro emellertid statens läroverk icke lämpliga, ty dels måste de arbeta efter en för alla gemensam plan, dels vore det vågadtt att vid dem införa nya principer och metoder, hvilka ännu icke blifvit tillräckligt pröfvade. Men i vårt land finnas åtskilliga på enskild väg tillkomna skolor, hvilka, delvis organiserade efter annan plan än statens, hafva den betydelsen, att de icke blott genom sin täflan med statens läroverk